

4. Mindennapi élet

I. Tanulás

„Ezek azok a dolgok, amelyeknek nincs mértékük. A mező széle, a termés zsengéi, a templomban való megjelenés, az emberi szeretet gyakorlása és a Tóra tanulmányozása. Ezek a cselekedetek, amelyeknek gyümölcseit még ezen a világon élvezi, de törzsük fennmarad részére a túlvilági életre is. Ezek a következők: az atya és anya iránti tisztelet, az emberszeretet gyakorlása, békeközvetítés emberek között, de a Tóra tanulmányozása felülmúlja valamennyit.” (mPea 1,1)

„Előbb kell Tórát tanulni és utána meg kell házasodni. De ha valaki nem tud nő nélkül élni, annak előbb meg kell házasodni, és utána kell Tórát tanulni. Rav Júda mondja erre Smuél mondását: A halákha az, hogy előbb házasodni kell, utána pedig Tórát tanulni. Azt mondja erre Rabbi Jochanan: >> Egy malomkövel a nyakában szerinted fog majd Tórát tanulni?<< Mindazonáltal nincs itt ellentmondás. Nekünk (Bavelben) így, nekik (ereciek) úgy kell cselekedni.” (bKiddusin 29b)

„Egykor Rabbi Tarfon és az Öregek Ludban Mitsza házának felső emeletén ültek és felmerült ez a kérdés köztük: A tanulás nagyobb vagy a tett nagyobb? Rabbi Tarfon válaszolt és azt mondta: a tett nagyobb; Rabbi Akiva válaszolt és azt mondta: a tanulás nagyobb. Válaszoltak mind és mondták: a tanulás nagyobb, mert a tanulás a tethez vezet.” (bKiddusin 40b)

„Rav Júda mondta Smuél nevében: Mit jelent az, ami írva van: >> *Olyanná tetted az embert, mint a tenger halait, mint a férget, amelynek nincs ura* << ? [Habbakuk 1,14] Miért hasonlítja az ember fiait a tenger halaihoz? Hogy közölje veled: ahogy a halak, amelyek a tengerben vannak, azonnal meghalnak, ha szárazföldre kerülnek, úgy az emberek is azonnal meghalnak, ha a Tóra szavaitól és a Parancsolatoktól eltávolodnak.” (bAvoda zara 3b)

[Forrás: Domán István, vál., ford., *A Babilóniai Talmud*, Origó-könyvek, 1994]

1. írott tan (*Tora se-biktav*): a Tóra, Mózes 5 könyve
2. szóbeli tan (*Tora se-beal pe*): a Tóra magyarázata, hagyományozása a *Misna* lezárásáig
3. *Misna* 'tanulás', *Gemara* 'befejezés', *Talmud* 'tanulás'
4. *halakha* – *aggada*, *halakha*: adott helyzetre vonatkozó törvény vagy döntés; tág értelemben a zsidóságra vonatkozó minden vallási törvény (*Tora*), amit Mózes a Szinájon kapott (*Halakha le-Mose mi-Szinaj*); gyakorlat, vallási kötelesség, ezért tanulása mindennél fontosabb. *Aggada* 'elbeszélés'
5. *micvák* 'parancsolatok'; 613 parancsolat, 248 pozitív (*asze* 'tedd') és 365 negatív (*lo taasze* 'ne tedd'); (*micva* 'vallási kötelesség, jótékony cselekedet')
6. Halakhikus kódexek: Maimonides (Rambam) *Misne Tora* (XII. sz.), Jozsef Karo: *Bet Jozsef* (a *Turhoz* írt kommentár); célja a halákha alkalmazásának egységesítése, *Sulhan arukh* 'terített asztal' (XVI. sz)

II. Ima

1. *Saharit, minha, maariv* 'reggeli, délutáni, esti ima'; *cibbur* 'közösség'

2. *Sma*: „Halljad Izrael, az Örökkévaló a mi Istenünk, az Örökkévaló egy! Szeresd tehát az Örökkévalót, az Istenedet egész szíveddel, egész lelkeddel és egész erőddel. És legyenek ezen igék, melyeket neked ma parancsolok, a szívedben. Jól tanítsd azokra gyermekeidet és beszélj róluk, midőn ülsz házádban és midőn jársz az úton, midőn lefekszel és midőn felkelsz. Kösd azokat jelül kezvedre, és legyenek homlokkötőül a szemeid között. És írd azokat házád ajtófélfáira és kapuidra.” (5Mózes 6,4-9)

3. *Amida / Smone eszre* '18 áldás'

4. *Kaddis* 'szent ima', 'halotti ima'

5. Áldások

6. *Tefilin* 'imaszíj'; *sel jad* 'kézre', *sel ros* 'fejre' (2Mózes 13,1-10; 11-16, 5Mózes 6,4-9; 11,13-21)

7. *Mezuza / mezüze* 'ajtófélfá' (5Mózes 6,4-9; 11,13-21)

8. *Cicit / cicesz* 'szemlélőrojt' (4Mózes 15,38-41, 5Mózes 22,12)

• *Talesz / talit / talit gadol* 'nagy talit, imaköpeny'

• *Cicit / cicesz* (cidákli / *arba kanfot / arbe kanfesz / talit katan* 'kis talit')

9. *Szofer / szajfer* (*szefer Tora, tefilin, mezuzá*)

III. Öltözködés

1. Pajesz, szakáll („Ne vágjátok le kerekre hajatok szélét, és ne rontsd el szakállad szélét”, 3Mózes 19,27)

kapedli, kipa, jarmülke

2. *Sájtli; cniesz*

Ajánlott irodalom:

Jólesz Károly, *Zsidó hitéleti kislexikon* (Budapest: Magyar Izraeliták Országos Képviselete, 1985)